บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) อันเป็นการรวมตัวกันของประเทศในกลุ่มอาเซียนในระดับเขตการค้าเสรี ในเบื้องต้นมีประเทศสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ คือ ไทย, พม่า, ลาว, เวียดนาม, มาเลเซีย, สิงคโปร์, อินโดนีเซีย, ฟิลิปปินส์, กัมพูชาและบรูไนมีแนวทางร่วมกันในการเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วม รวมถึงการเป็นภูมิภาคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกันเพื่อให้สอดรับกับเศรษฐกิจในภูมิภาคอื่นของโลก และเพื่อให้เป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถ ในการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้าบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี ดังนั้นในภาคธุรกิจซึ่งเป็นรากฐานและหัวใจสำคัญของประเทศ

จากวิวัฒนาการของโลกที่ก้าวไปอย่างรวดเร็วปัจจัยสำคัญของภาคธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการค้าภายในประเทศ หรือการค้าระหว่างประเทศ สิ่งที่ไม่อาจละเลยได้เลยคือ สิทธิและความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในเรื่องเครื่องหมายการค้าที่ในปัจจุบันมีการละเมิดอย่างต่อเนื่องไม่ว่าในประเทศที่พัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนาก็ตามซึ่งเครื่องหมายการค้าถือเป็นปัจจัยที่ภาคธุรกิจไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่หรือผู้ประกอบการรายย่อยต้องคำนึงถึงแม้ยังมิได้มีแนวโน้มในการที่จะทำตลาดในสินค้าของตนหรือแม้แต่มีตัวแทนผู้จัดจำหน่ายสินค้าในต่างประเทศก็ตาม หากแต่ชื่อเสียงรวมถึงเครื่องหมายของสินค้าบางประเภทมีชื่อเสียงแพร่หลายอย่างมาก แม้จะยังไม่ได้มีการขยายสินค้าหรือโฆษณาของตนไปยังต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าของผู้ประกอบการไทยบางรายมีชื่อเสียงและได้รับความนิยมอย่างมากในเขตประเทศเพื่อนบ้านของไทย จะพบการละเมิดเครื่องหมายการค้าอยู่เป็นประจำโดยที่บางรายนั้นไม่สามารถดำเนินการอะไรได้เนื่องจากกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาในเรื่องของเครื่องหมายการค้าในบางประเทศไม่มีกฎหมายบังคับที่แน่นอนทั้งยังแตกต่างกันในรายละเอียด รวมถึงข้อจำกัดและการได้มาซึ่งสิทธิก็แตกต่างกัน

เครื่องหมายการค้าถือเป็นทรัพย์สินอุตสาหกรรม ที่มีมูลค่ามหาศาล มีมูลค่าในตัวเองอันแยกต่างหากจากตัวสินค้า และยังเป็นหัวใจในการซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค โดยสัญลักษณ์ของสินค้าและบริการนั้นเป็นเสมือนดั่งตัวแทนผู้ผลิตสินค้า อันเป็นการแสดงถึงคุณภาพทั้งยังบ่งบอกแหล่งที่มาของสินค้าและบริการ ซึ่งผู้ซื้อสินค้า หรือบริการ จะเลือก

โดยการจดจำเครื่องหมายการค้าที่ใช้กับสินค้าและบริการนั้น ดังตัวอย่างสินค้าจากภูมิภาคยุโรป เช่น กระเป๋าสุภาพสตรียี่ห้อแอร์เมส (HERMES) ที่มีโลโก้ เป็นสัญลักษณ์ตัวอักษร “ H“ หรือ Louis vuitton มีสัญลักษณ์ตัวอักษร “ LV “ รวมถึงสินค้าไทยที่มีชื่อเสียงแพร่หลายอย่างเครื่องดื่มเรดบูล (Red Bull) หรือที่เรียกกันว่ากระทิงแดงมีการละเมิดโดยผู้ประกอบการจีนนำสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าลักษณะคล้ายคลึงกันมาจดทะเบียนคุ้มครองซ้ำกับเครื่องหมายการค้ากระทิงแดง ประมาณ 30 ราย ส่งผลกระทบต่อยอดขายของบริษัทมากกว่า 100 ล้านหยวนต่อปี จากมูลค่าการจำหน่ายเครื่องดื่มกระทิงแดงในจีนประมาณ 1,000 ล้านหยวนต่อปี ในรูปแบบการผลิตสินค้าปลอมลอกเลียนแบบ และจำหน่ายในราคาถูกกว่า[1] เห็นได้ว่าเครื่องหมายการค้า จะทำให้ผู้บริโภคจดจำแยกแยะได้ว่าเป็นสินค้าของผู้ประกอบการรายใด และทราบถึงแหล่งที่มา รวมถึงเป็นการพิจารณาว่าจะตัดสินใจซื้อสินค้านั้นๆหรือไม่ จากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของทั้ง 3 ยี่ห้อดังกล่าวข้างตน อันเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงแพร่หลายอย่างมากแม้เจ้าของสินค้าและเครื่องหมายดังกล่าวจะยังมิได้มีการขายสินค้าของตนในต่างประเทศ หรือแม้แต่มีตัวแทนสินค้าเข้ามาขายในต่างประเทศก็ตาม หากแต่ยังมีการละเมิดเครื่องหมายการค้าอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นเจ้าของสินค้าภายใต้เครื่องหมายการค้านั้นๆได้รับความเสียหาย และสูญเสียรายได้อย่างมากในแต่ละปี อย่างในประเทศสหรัฐอเมริกาปี พ.ศ. 2529 สูญเสียรายได้ประมาณ 43 ถึง 61 พันล้านดอลล่าร์ จากการถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ[2]

เมื่อการก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC)อันมีนานาอารยประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิก และในอนาคต จะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นอาเซียน+3 คือ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ,อาเซียน+6 จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย อินเดีย และนิวซีแลนด์,อาเซียน+8 จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ออสเตรเลีย อินเดีย นิวซีแลนด์ รัสเซียสหรัฐอเมริกา[3] ดังจะเห็นได้ว่าจะมีประเทศที่มีศักยภาพการผลิตสินค้ารวมถึงเป็นประเทศที่มีตลาดการค้าที่ใหญ่มากอย่างประเทศจีน เมื่อเกิดการแข่งขันด้านการค้า ทรัพย์ทางปัญญาในส่วนของเครื่องหมายการอันเป็นสัญลักษณ์ที่ผู้บริโภคจดจำและเป็นเหตุผลในการตัดสินใจเลือกสินค้านั้นภายใต้เครื่องหมายการค้าที่ตนไว้วางใจ เมื่อมีสินค้าใดได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่ผู้บริโภค สินค้าที่ได้รับความนิยม

---

[1]ประชาชาติธุกิจ. (สิงหาคม 2553). **กระทิงแดง'ซ้ำ แบรนด์Red Bullถูกก๊อปปี้หนักในจีนทุบยอดขายวูบ** (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://www.prachachat.net/ news_detail.php? newsid=1281757614 [2557, 2 มิถุนายน]

[2]นันทน อินทนนท์. (2547). ***ทรัพย์สินทางปัญญาในยุคโลกาภิวัตน์.***(เล่ม1) กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมเนติบัณฑิตยสภา, หน้า 5.

[3]วิสูตร ตุวยานนท์. (2556). ประวัติความเป็นมาและสถานะทางกฎหมายของเศรษฐกิจประชาคมอาเซียน.***วารสารมหาวิทยาลัยศรีปทุม,***หน้า 559-595.

ภายใต้เครื่องหมายการค้านั้น จึงถูกละเมิดเครื่องหมายการค้าอย่างต่อเนื่อง การรักษาสิทธิประโยชน์ในเครื่องหมายการค้าของภาคธุรกิจ และภาคบริการของผู้ประกอบการไทยไม่เพียงแต่คุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าเท่านั้นหากแต่ยังคุ้มครองผู้บริโภคสินค้าหรือบริการนั้นๆด้วย เมื่อปรากฏว่าประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน บางประเทศที่มีกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาและการคุ้มครองสิทธิทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มงวดและมีประสิทธิภาพจะทำให้ประเทศนั้นได้รับความสนใจจากนักลงทุนและเกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าประเทศสมาชิกอื่นๆในประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะได้รับความเชื่อมั่นว่าสินค้าของตนจะไม่ถูกปลอมแปลงหรือลอกเลียนแบบ[4]

ดังนั้นการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อให้ได้รับความคุ้มครองรวมถึงสิทธิการใช้และการหาประโยชน์จากการอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าของตนในกลุ่มสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนทั้งหมด และความคุ้มครองเครื่องหมายการค้านอกประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอีกด้วยโดยการยื่นคำขอเดียวซึ่งมีความสำคัญมากต่อภาคเศรษฐกิจและผู้ประกอบการไทย เพราะในปัจจุบันความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นไปตามหลัก ดินแดน คือจดทะเบียนที่ไหนคุ้มครองที่นั้น กรณีมีการละเมิดเครื่องหมายการคค้านอกราชอาณาจักรไทย ผู้ทรงสิทธิไม่สามารถบังคับใช้สิทธิที่มีอยู่ต่อผู้ละเมิดได้ ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่ได้มาโดยการจดทะเบียนหรือไม่จดทะเบียนก็ตาม ทั้งไม่ได้มีข้อกำหนดให้ต้องจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศอันเนื่องมาจากผู้ประกอบการบางรายยังมิได้มีแนวทางที่จะนำสินค้าของตนออกสู่ตลาดต่างประเทศ อันเนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสูงมาก และเหตุผลบางประการ รวมถึงการกำหนดให้ผู้ประกอบการไทยไม่ว่าจะเป็นรายเล็กหรือรายใหญ่ที่ประสงค์จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของตนภายในประเทศ ให้ทำการยื่นคำขอจดทะเบียนในกลุ่มสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนไปในคราวเดียวกัน ภายใต้พิธีสารมาดริดอันจะมีขึ้นในปี 2558 ที่ประเทศไทยกำลังจะเข้าเป็นภาคีในพิธีสารดังกล่าว

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ประวัติความเป็นมาของเครื่องหมายการค้าภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พุทธศักราช 2534 รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

---

[4]ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2550). **ลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม. หน้า 9.

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประเทศไทย กับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงปัญหาความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและการจดทะเบียนคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในการที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ประกอบการไทยได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน(AEC)มีปัญหาและอุปสรรคในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า รวมถึงการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าเพื่อได้รับความคุ้มครองภายในประเทศสมาชิก ด้วยแต่ละประเทศมีกฎหมายที่ใช้บังคับแตกต่างกัน และมีเพียงไม่กี่ประเทศที่เข้าเป็นภาคีพิธีสารมาดริด ดังนั้นจึงควรแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2543 ดังนั้นประเทศสมาชิกประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนควรรวมมือกันยกระดับทรัพย์สินทางปัญญาให้สอดรับกันในกลุ่มประเทศสมาชิก โดยเฉพาะเรื่องการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน รวมถึงเพื่อป้องกันข้อพิพาทอันเกิดมีในผู้ประกอบการระหว่างประเทศสมาชิก ลดอุปสรรคในการจดทะเบียน และการได้ซึ่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ครอบคลุมทั้งหมดในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาค้นคว้า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2543 แนวคิด ทฤษฎี วิวัฒนาการ ความหมาย ของความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า สิทธิเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ โดยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายระหว่างประเทศ และประเทศไทย ในส่วนของความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) จากพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พุทธศักราช 2543 กฎหมายระหว่างประเทศ และประเทศไทย และรวบรวมค้นคว้าเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ประวัติความเป็นมาของเครื่องหมายการค้าภายใต้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พุทธศักราช 2534 รวมถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง กับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.6.2 เพื่อทราบถึงการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประเทศไทย กับการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าระหว่างประเทศ

1.6.3 เพื่อทราบถึงปัญหาความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า สิทธิในเครื่องหมายการค้าและการจดทะเบียนคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในการที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1.6.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ประกอบการไทยได้รับความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมถึงต่างประเทศในภูมิภาคอื่นเพื่อให้สอดรับกับสภาพเศรษฐกิจและความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในปัจจุบัน